

Agenda Stad

Factsheet Agenda Stad

In Agenda Stad werkt de Rijksoverheid samen met medeoverheden, maatschappelijke partners en private partijen aan innovatieve oplossingen voor complexe transitieopgaven. Dat doen we in City Deals samen met steden en in Town Deals met andere gemeenten.

Wat is Agenda Stad?

Agenda Stad is een interbestuurlijk programma dat in 2015 gestart is om Nederlandse steden te versterken door innovatie en kennisdeling aan te jagen rondom complexe stedelijke opgaven. Inmiddels woont driekwart van de Nederlanders in de stad en dit percentage zal naar verwachting alleen maar groeien.

Deze groei kent echter ook een keerzijde. In de steden staat vooral de sociale en fysieke leefbaarheid onder druk. In dorpen, plattelandsgebieden en regio's aan de grens, tasten krimp en vergrijzing o.a. het voorzieningenniveau aan. De kansen en opgaven in de grotere Nederlandse steden, geven we een impuls in thematische City Deals. De kansen en uitdagingen die urbanisatie oplevert buiten die grote steden, pakken we met ingang van 2022 aan in Town Deals.

Vanwege de succesvolle aanpak met City Deals en de voortrekkersrol die Agenda Stad vervult in bestuurlijke vernieuwing, is het programma Agenda Stad tot tenminste 2026 verlengd. Met de introductie van Town Deals vindt er een inhoudelijke doorontwikkeling plaats waarmee de scope van het programma vergroot wordt.

Wat zijn City Deals?

City Deals zijn een thematische, gelijkwaardige samenwerking tussen Rijk, gemeenten, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en private partijen. Dankzij City Deals ontstaan duurzame nieuwe netwerken, delen en verankeren partners kennis en ontwikkelen we innovaties die er anders niet geweest waren.

In het najaar van 2022 staat de teller op 29 deals die gesloten zijn rond een breed spectrum aan opgaven zoals: circulair bouwen, maatwerk in het sociaal domein, het beter benutten van hoger onderwijsinstellingen bij stedelijke opgaven, elektrische deelmobiliteit, een gezonde voedselomgeving, impactondernemen, langer zelfstandig wonen door inzet van ict en het benutten van de energietransitie om kwetsbare wijken leefbaarder te maken en houden.

Meer dan 100 gemeenten, vrijwel alle ministeries en provincies, meer dan 30 kennisinstellingen en zo'n 200 bedrijven zijn verbonden aan één of meer City Deals.

City Deals ontstaan doordat gemeenten zich melden bij onze dealmakers, die stevig verankerd zijn in gemeentelijke netwerken, of doordat vanuit het Rijk of door organisaties kansen of knelpunten onder onze aandacht worden gebracht.

Agenda Stad brengt geïnteresseerde partijen rond een specifieke opgave bijeen, coördineert het proces en ondersteunt bij het opstellen van een Dealtekst. Dit document wordt gepubliceerd in de Staatscourant waarin het commitment, de rollen en doelen van de deelnemende partijen wordt vastgelegd.

Kern van een City Deal is de gelijkwaardige samenwerking tussen alle partijen, rond een concrete afgebakende opgave, waarbij gedurende de looptijd van de deal (meestal 3 á 4 jaar) pilotprojecten worden uitgevoerd om van elkaar te leren, te toetsen welke interventies wel en niet werken en zo inzichten op te doen die als bouwsteen kunnen gelden voor nieuw beleid.

Interesse in City Deals? Bekijk de afzonderlijke factsheet City Deals op agendastad.nl.

Wat zijn Town Deals?

Middelgrote en kleine gemeenten staan onder druk. Deels door nationale en wereldwijde opgaven zoals de energietransitie en klimaatadaptatie, maar ook door uitdagingen die specifiek zijn voor gemeenten en regio's die minder dichtbevolkt zijn dan grotere steden. Hoe zorg je dat je een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat hebt en houdt? Hoe borg je vitale gemeenschappen en (dorps)kernen en hoe houdt je voorzieningen en zorg op peil en bereikbaar?

De dealaanpak van Agenda Stad heeft zich de afgelopen jaren bewezen in City Deals. Koepelorganisaties van middelgrote (M50), kleine (K80) en plattelandsgemeenten (P10) hebben daarom aangegeven ook de vruchten te willen plukken van deze aanpak. Agenda Stad introduceerde daarom in 2022 het instrument Town Deal.

De aanpak in Town Deals wijkt op een aantal punten af van die in City Deals. In een Town Deal brengt elke deelnemende gemeente een urgent bestaand project of actuele hulpvraag in waarbij innovatie als breekijzer kan dienen. Vervolgens wordt door de inzet van een Impactpool meedenk- en meewerkkracht georganiseerd rond deze hulpvragen. Deze pool bestaat uit experts en doeners uit het publieke, private en kennisdomein. Met de Impactpool committeren verschillende organisaties zich om tegen gereduceerd tarief een maatschappelijke meerwaarde te leveren. Zo geeft de pool met gerichte expertise en ervaring een impuls aan ingebrachte projecten. De opgedane lessen worden breed toegankelijk gemaakt, verspreid en waar mogelijk opgeschaald. Door korte lijnen tussen uitvoering en beleidsmakers, kunnen inzichten directer benut worden in beleidsaanpassingen.

Overige instrumenten en producten van Agenda Stad

Met de City Deals was Agenda Stad grondlegger van de Dealaanpak in Nederland, die navolging vond in Regio Deals, Woondeals en Green Deals. Toch is Agenda Stad al jarenlang veel meer dan de aanjager van City Deals.

Dag van de Stad

Sinds 2017 organiseert Agenda Stad samen met een consortium van G4, G40, VNG, Netwerk Kennisstedes Nederland, Platform31 en een jaarlijks wisselende gaststad de Dag van de Stad. In korte tijd heeft dit congres zich ontwikkeld tot hét jaarlijkse evenement voor innovatie rond stedelijke opgaven. Dankzij een mix van stevige inhoud, door internationale topsprekers, ontwerpateliers en expertsessies en tot de verbeelding sprekende inspirerende onderdelen zoals excursies, talkshows en sinds enkele jaren de Nacht van de Stad, trekt dit congres jaarlijks zo'n 1500 deelnemers. De Dag van de Stad vond tot nu plaats in Utrecht, Amersfoort, Den Haag, Heerlen en Tilburg. Voor gaststeden is de Dag van de Stad een gelegenheid om de eigen opgaven en oplossingen voor het voetlicht te brengen.

Loket Ontwerpkracht

'Als je doet wat je deed, krijg je wat je kreeg', luidt een aloude citaat. Dikwijls omschreven als 'Gideons bende', zit vernieuwing in het DNA van Agenda Stad. Als geen ander realiseert Agenda Stad zich dat nieuwe manieren van werken, denken en kijken nodig zijn om de complexe vraagstukken van vandaag en morgen het hoofd te kunnen bieden. Daarin kunnen ontwerpers een belangrijke schakel vormen. Daarom is in 2020 het Loket Ontwerpkracht ingesteld. Dit loket biedt methoden, strategieën en processen en tools die beleidsambtenaren, stedelijke professionals en bestuurders helpen richting geven, structureren en impact creëren. Het Loket doet dit bijvoorbeeld door inzet van ontwerpend onderzoek, experimenten en interventies die zorgen voor het oprekken van aannames of los trekken van vastgeroeste denkbeelden en effectieve werkwijzen/tools.

Chief Exploration Officer

Innoveren begint met leren. En om te leren van goede initiatieven, moet je eerst weten dat ze er zijn. Daarom heeft Agenda Stad in 2022 de eerste Chief Exploration Officer (CXO) voor het Rijk aangesteld. Bestuurskundige en wetenschapper Suzanne Potjer vervult een unieke en belangrijke rol om een impuls te geven aan bestuurlijke vernieuwing. Haar missie is in om de overheid meer lerend te maken en dat bewerkstelligt ze door op zoek te gaan naar inspiratie, nieuwe verbindingen te leggen tussen mensen en praktijken en haar inzichten op aansprekende wijze met een breed publiek te delen. De instelling van de Chief Exploration Officer is een pilot die in 2023 tussentijds geëvalueerd wordt.

Dealmakersopleiding

Dankzij City Deals en Town Deals raakt de bestuurlijke innovatie waar Agenda Stad voor staat, steeds wijder verspreid. De kracht van opgavegerichte, gelijkwaardige samenwerking is inmiddels ervaren door een paar honderd

gemeenten, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Maar cruciaal voor innovatie van beleid is uiteraard dat beleidsmakers doordrongen zijn van de meerwaarde van deze aanpak. Daarom heeft Agenda Stad in 2021 samen met het ministerie van LNV, toen verantwoordelijk voor de Regio Deals, het initiatief genomen voor een Dealmakersopleiding. Samen met de Nederlandsche School voor Openbaar Bestuur (NSOB) is een inhoudelijk curriculum ontwikkeld met aandacht voor zowel de praktijk als het theoretisch kader. In 2022 werd de eerste tranche van de opleiding succesvol afgerond en in 2023 volgt de tweede tranche. Ambitie is om de opleiding op termijn voor alle ambtenaren open te stellen.

Community of Practice

Dealmaken is mensenwerk. De dealmakers van Agenda Stad en de projectleiders van de City Deals werken op het snijvlak van formele lijnen en informele contacten. Elke City Deal kent door de samenstelling en de specifieke opgave een eigen dynamiek waar geen blauwdruk voor is. Maar er zijn uiteraard ook raakvlakken in de aanpak. Daarom kent Agenda Stad sinds 2019 een Community of Practice, waarin projectleiders en secretarissen van City Deals, samen met Dealmakers van Agenda Stad, kennis en ervaringen, successen en 'fuck ups' uitwisselen en door excursies en gastsprekers werken aan een gedeelde kennisbasis. De kruisbestuiving die plaatsvindt in de 'CoP' werpt zijn vruchten af: de 29ste City Deal, Slim Maatwerk, is ontstaan doordat projectleiders van twee bestaande City Deals tijdens een CoP-overleg een gedeelde opgave constateerden.

Kennisknooppunt

Een van de jongste loten aan de Agenda Stad-boom is het Kennisknooppunt. Het Kennisknooppunt beoogt een bredere kennisbasis te creëren door (ervarings)kennis, onderwijs, onderzoek én onderzoekers bij het programma en de City Deals te betrekken. Een Onderzoeksmakelaar is aangesteld om een netwerk te formeren en samenwerking aan te gaan met onderwijsinstellingen (mbo, hbo, wo), planbureaus (zoals PBL, SCP, en CPB) en wetenschappelijke netwerken en hen te stimuleren hun kennis en onderzoeksmogelijkheden in te zetten voor de aanpak van maatschappelijke vraagstukken uit City Deals, zetten we een grote stap naar de implementatie van opgedane inzichten uit City Deals.

Toolbox Agenda Stad

Om alle tastbare instrumenten, tips, processen en andere opbrengsten van City Deals toegankelijk te maken voor alle gemeenten en andere geïnteresseerde partijen, heeft Agenda Stad in 2022 een toolbox ontwikkeld. Vind hier tientallen nuttige hulpmiddelen bij de transitieopgave waar jij aan werkt: www.agendastad.nl/toolbox

Meer weten?

Alles over Agenda Stad, City Deals, Town Deals en onze andere producten vind je op www.agendastad.nl.

Ga je liever in gesprek? Wij ook. Mail ons voor een afspraak op postbus.agendastad@minbzk.nl